

El rol de la policia davant del multiculturalisme

JUAN B. ZURERA MOLTÓ

Cap de la Divisió de Formació i Perfeccionament
de la Direcció General de la Policia. Ministeri de l'Interior

71

1. INTRODUCCIÓ

Abans d'iniciar l'anàlisi dels diferents aspectes que desenvoluparé en relació amb el rol de la policia davant del multiculturalisme, considero convenient –encara que pugui semblar una obvietat– definir els dos conceptes que apareixen en el títol i situar-los en el context a què vull referir-me.

Pel que fa al concepte de *rol*, poc es pot afegir a les definicions que apareixen en els diccionaris, en els quals s'indica que és el «paper, la funció o la comesa d'un individu en un grup social» o «el conjunt, difús o explícit, dels drets i obligacions d'un individu en un grup social, en relació amb el seu estatus jurídic o la seva funció en aquest grup».

Vista des de paràmetres sociològics, l'estructura de la societat és el resultat de les formes de comportament expressades amb els termes complementaris de *rol* i *estatus*. A tots els grups hi ha membres d'estatus diferents, i a cada un li correspon un rol, una funció. Així doncs, el rol és la manera com un estatus concret ha de ser acceptat i acomplert pel que n'és titular, és l'*aspecte dinàmic* de l'estatus. Alguns estatus concedeixen als qui els ostenten certes immunitats en acomplir el seu rol, com al metge que, en l'exercici de la seva professió, se li permet fer una extirpació quan es considera necessària i que en cap altre cas no es consentiria, o al policia que, com a tal i ateses les condicions pertinents, pot privar de llibertat una persona sense que per això estigui cometent cap delictes.

D'altra banda, el *multiculturalisme* és un concepte nascut als Estats Units que promou el reconeixement i l'apreciació de les diferències culturals de la societat. La perspectiva multicultural es va centrar inicialment en l'opressió de les minories per les majories culturals, i es va desenvolupar com una oposició a l'universalisme, que aboga per la integració, considerant que la societat ha de tractar tothom per igual.

Aquesta disjuntiva entre universalisme i multiculturalisme s'estudia des de disciplines diferents, com la sociologia, la lingüística, l'antropologia o la filosofia, no sempre, com era d'esperar, amb conclusions coincidents.

A fi de comprendre més bé la veritable orientació d'aquests dos corrents, imaginem-nos un grup d'espanyols que viatgen per un altre país. Els uns buscaran els aspectes culturals que coincideixin amb els propis. Entre un conglomerat de trets diferents, provaran de trobar l'element unitari, universal, entre aquell país i Espanya, i, per extensió, la resta del món; buscaran, en fi, la referència unificadora. Al contrari, els altres es dedicaran amb afany a la recerca de les diferències, rebutjant tot el que pugui assemblar-se a la cultura pròpia; voldran trobar a cada un d'aquests trets culturals els aspectes que els diferenciïn dels que els són propis.

Amb aquest senzill exemple vull mostrar —espero que amb encert— les maneres diferents que pot haver-hi de percebre unes mateixes cultures que coexisteixen amb unes altres de divergents en el si de la societat. Els uns s'impressionen davant les diferències entre aquestes cultures i els altres es fixen, sobretot, en allò que uneix els individus que les integren, veient la diversitat com una variant.

Actualment es considera el reconeixement d'existència de la diversitat en el si dels grups socials com un element fonamental del pluralisme. I un dels símptomes que una societat és pluralista és la seva capacitat per ser tolerant amb allò que li és aliè i, fins i tot, incòmode.

El multiculturalisme esdevé, doncs, un factor de convivència.

Al mateix temps, es comença a considerar que la universalitat i la multiculturalitat no han de ser, forçosament, conceptes contraposats, i que es pot ser diferent sense que això impliqui oblidar que vivim amb altres persones, amb altres grups, que demanen, alhora, que es respectin els seus trets culturals.

2. LA FUNCIO DE LA POLICIA

Després del preàmbul definidor dels dos conceptes que centren aquesta anàlisi, crec que haig d'entrar de ple a estudiar-los de manera concreta i aplicar-los, tant l'un com l'altre, al context de l'actuació de la policia i, de manera específica —perquè en el meu cas ha de ser així— del Cos Nacional de Policia, al qual em referiré d'ara endavant, encara que utilitzi únicament el terme policia.

Si, de manera genèrica, el concepte de rol implica funció, es pot afegir, en referir-nos al rol de la policia, que aquesta funció està orientada a la defensa i el respecte dels drets i les llibertats individuals.

Aquesta asseveració, afortunadament tan familiar entre les persones que vivim en un Estat democràtic, està àmpliament fonamentada en la Declaració Universal dels Drets Humans, en l'article segon de la qual s'indica que «tota persona té tots els drets i llibertats proclamats en aquesta Declaració, sense distinció de raça, color, sexe, idioma, religió, opinió política o de qualsevol altra índole, origen nacional o social, posició econòmica, naixement o qualsevol altra condició».

Com que no podia ser d'una altra manera, la nostra Constitució es fa ressò d'aquests drets de manera gairebé literal (article 14), quan assegura que «els espanyols són iguals davant la llei, sense que pugui prevaler cap discriminació per raó de naixement, raça, sexe, religió, opinió o qualsevol altra circumstància personal o social», cosa que es complementa, a fi de no deixar-ne al marge cap sector social, amb la redacció de l'article 13 del mateix text constitucional: «els estrangers gaudiran a Espanya de les llibertats públiques que garanteix aquest títol en els termes que estableixin els tractats i la llei».

De fet, en l'article 9 ja s'havia assegurat de manera més genèrica que «perquè la llibertat i la igualtat de l'individu i dels grups en què s'integra siguin reals i efectives... (correspon) remoure els obstacles que impedeixen o dificultin la seva plenitud i facilitar la participació de tots els ciutadans en la vida política, econòmica, cultural i social».

En aquesta mateixa norma suprema, l'article 104 fa referència expressa a la funció, al rol de la policia, quan indica que «les forces i els cossos de seguretat, sota la dependència del govern, tindran com a missió protegir el lliure exercici dels drets i les llibertats...».

A l'últim, i continuant en la línia descendent de les normes que protegeixen els drets de les persones, la Llei orgànica de forces i cossos de seguretat, a l'hora de descriure els principis bàsics d'actuació d'aquests cossos, recull com un d'aquests principis el «d'impedir en l'exercici de la seva actuació professional qualsevol pràctica abusiva, arbitrària o discriminatòria que impliqui violència física o moral».

En aquesta mateixa Llei es torna a incidir en les funcions de la policia, i de manera concreta en la defensa dels drets i les llibertats, si bé, en aquest cas, de manera àmplia i detallada.

Després d'aquestes referències normatives, penso que s'ha aclarit prou, almenys des d'un punt de vista general, quina és la funció de la policia. Quin és, en definitiva, el compromís que està obligada a complir amb els ciutadans.

Això em fa concloure aquest primer punt de la meua anàlisi afegint que el Cos Nacional de Policia, com a institució de caràcter estatal, serveix un ampli nombre de cultures, una gran diversitat d'individus i de grups, però al mateix temps ho fa des dels paràmetres marcats per un Estat que aglutina, uneix, universalitza aquella diversitat i les normes del qual parlen d'igualtat i també —perquè no n'hi hagi cap dubte— de defensa de la diversitat o, si es vol, de la multiculturalitat.

Per això, aquest Cos ha de sintonitzar, en l'exercici de la seva funció, en l'acompliment del seu rol específic —com altres de caràcter semblant—, els conceptes que més amunt definíem d'universalisme i multiculturalisme.

3. LA DIVERSITAT CULTURAL. LA IMMIGRACIO

La diversitat cultural existeix, fins i tot en el si del Cos Nacional de Policia, en el qual conviuen en plena harmonia ciutadans procedents de tots els racons

d'Espanya, ciutadans que, com a policies distribuïts per tot el territori espanyol, estan al servei dels més variats grups socials, i que no sempre són aquells dels quals procedeixen.

En el quadre següent ho podeu veure, perquè s'hi mostra percentualment la procedència de les persones que han ingressat en aquest Cos en el darrer any.

Figura 1. Comunitats autònomes d'origen dels integrants del Cos Nacional de Policia que van ingressar en la darrera promoció de l'escala bàsica

Comunitat d'origen	Percentatge %
Andalusia	14
Aragó	5
Astúries	10
Balears	1
Canàries	1,5
Cantàbria	2
Castella-La Manxa	5
Castella-Lleó	15,5
Catalunya	5,5
Extremadura	3
Galícia	9
La Rioja	0,2
Madrid	20
Múrcia	1,5
Navarra	0,3
País Basc	2,5
País Valencià	4

Font: Centre de Formació del Cos Nacional de Policia (Àvila, 1997).

En aquest cas es compleix, també, el principi de multiculturalitat o, el que és el mateix, de diversitat de cultures individuals unides sota un estatus l'objectiu del qual és universalista, és a dir, el de «...protegir el lliure exercici dels drets i les llibertats...» dels espanyols, «...sense que pugui prevaler cap discriminació per raó de naixement, raça, sexe, religió, opinió o qualsevol altra circumstància personal o social».

Haig d'aclarir que l'objecte principal de la meua anàlisi no és el de referir-me a les cultures autòctones que, com és evident, coexisteixen a l'Estat espanyol en general, i fins i tot de manera més específica en el Cos Nacional de Policia, institució que coneix aquest context divers en què aconsegueix la seva funció i també quina ha de ser la manera amb què ha d'exercir la seva comesa, per a la qual la nostra Constitució fixa unes directrius concretes, liderades pel principi de la no-discriminació.

La coexistència entre els ciutadans espanyols, entre les diferents cultures d'aquest Estat, actualment és prou pacífica com perquè, des del punt de vista estrictament policial, requereixi una anàlisi més extensa.

Per això, em centraré en aspectes més concrets de la funció de la policia en relació amb un tipus de diversitat cultural que, progressivament, es va assentant en el si de la societat espanyola, una diversitat cultural que prova d'integrar-se sense que això comporti pèrdua d'identitat.

Parlo, com ja deveu haver intuït, de la immigració de ciutadans d'altres Estats, la xifra dels quals s'incrementa cada any de manera notable.

Però abans de referir-me a la immigració i, concretament, a aquelles persones que accedeixen a Espanya amb l'ànim de residir dins de les nostres fronteres de manera més o menys continuada, vull esmentar el fet, prou conegut, que el nostre és un país històricament obert al món, la qual cosa ens fa pensar que els espanyols no som, en general, contraris a assumir altres cultures.

Figura 2. Moviments d'estrangers per les fronteres espanyoles durant l'any 1996

	Entrades	Sortides	Total
Frontera andorrana	674.391	672.947	
Frontera marroquina	4.894.035	4.959.639	
Control policial de La Línea	2.810.968	2.836.851	
Ports	1.521.616	1.378.320	
Aeroports	19.912.897	16.442.157	
Subtotal	29.813.907	26.289.914	
			56.103.821

Font: Comissaria General d'Estrangeria de la Direcció General de la Policia (Madrid, 1997)

En el decurs de l'any passat, i amb especial incidència en els mesos de juliol, agost, setembre i octubre, s'han mogut per les nostres fronteres més de cinquanta-sis milions de ciutadans estrangers.

És cert que una gran part d'aquesta mobilitat de persones la genera el sector turístic i que el temps de permanència mitjana d'aquests ciutadans és menor, en general, als trenta dies, però també és cert que constitueix un fluir constant d'una diversitat cultural que, inevitablement, condiona i modela el comportament dels espanyols.

Tanmateix, aquests moviments temporals no generen una reacció especial a la societat espanyola, ni impliquen una actuació concreta de la policia, llevat de la derivada de la necessitat de procurar-los una estada i una circulació amb els nivells adequats de seguretat.

Però en el cas dels immigrants que accedeixen al nostre país per trobar una feina o una ocupació que els porti mitjans per a la subsistència, o que fugen del seu país de procedència perquè sofreixen persecució per raó de

raça, religió, opinió política o altres causes semblants, sí que existeix una preocupació més gran en el si de la policia, ja que aquest entorn és el més sensible a l'aparició d'actes discriminatoris.

Vist l'anterior sobre el caràcter diferent de les persones que flueixen a Espanya, portadores de trets i cultures diverses, se m'acut que caldria plantejar-se l'interrogant sobre si l'Estat espanyol es dirigeix en realitat cap a un nou tipus de culturalisme.

Ja ha quedat clar que en aquest Estat convivim de manera permanent amb una multiplicitat de cultures, vinculades per una finalitat comuna.

Però, què passa quan emergeixen grups portadors de noves cultures que reclamen el respecte degut a la seva diversitat?

Abans de donar resposta a aquesta qüestió i analitzar de quina manera pot afectar la funció de la policia, crec convenient que vegem les dades elaborades per la Comissaria General d'Estrangeria i Documentació de la Direcció General de la Policia sobre immigració l'any 1996.

76

Figura 3. Estrangers residents a l'Estat espanyol, de més a menys contingent (31 de desembre de 1996)

Nacionalitat	Total	Percentatge %
Marroc	77.189	14,32
Gran Bretanya	68.359	12,68
Alemanya	45.898	8,51
Portugal	38.316	7,10
França	33.134	6,14
Itàlia	21.362	3,96
Argentina	18.246	3,38
Perú	18.023	3,34
República Dominicana	17.845	3,31
Estats Units	15.661	2,90
Holanda	13.925	2,58
Filipines	11.770	2,18
Xina	10.816	2,00
Bèlgica	9.847	1,82
Colòmbia	7.865	1,45
Cuba	7.814	1,44
Suïssa	7.138	1,32
Índia	6.882	1,27
Altres països	108.894	20,20
Total	538.984	100 %

Font: Comissaria General d'Estrangeria i Documentació de la Direcció General de la Policia (Madrid, 1997)

Com podeu observar, el mes de desembre residien en el territori espanyol cinc-cents trenta-vuit mil nou-cents vuitanta-quatre estrangers. D'aquests, un percentatge alt que supera el 14 % procedeixen del Marroc, al qual segueixen alguns Estats de la Unió Europea, com la Gran Bretanya, Alemanya, Portugal, França i Itàlia, i, amb un nombre més baix, alguns del continent americà, com l'Argentina, el Perú, la República Dominicana i els Estats Units.

Aquestes persones es distribueixen, alhora, per totes les províncies espanyoles, però Madrid i Barcelona són les que acullen el volum més gran d'immigrants.

77

Figura 4. Distribució d'estrangers residents per províncies (31 de desembre de 1996)

Províncies	Total	Percentatge %
Madrid	11.116	20,61
Barcelona	84.531	15,68
Alacant	42.667	7,91
Màlaga	37.133	6,89
Balears	30.709	5,70
Tenerife	30.658	5,68
Les Palmes	25.575	4,74
Girona	18.252	3,38
València	11.713	2,17
Almeria	8.760	1,62
Tarragona	8.223	1,52
Múrcia	7.939	1,52
Cadis	7.297	1,35
Altres províncies	114.411	21,22
Total	538.984	100 %

Font: Comissaria General d'Estrangeria i Documentació de la DGP (Madrid, 1997)

Per complementar aquesta dada, també cal indicar que durant el 1996 es van rebutjar a les fronteres, perquè no complien els requisits necessaris per entrar a l'Estat espanyol, una mica més de cent quaranta-quatre mil persones i se'n van retornar prop de vint-i-set mil als seus països d'origen.

Figura 5. Estrangers rebutjats i retornats durant els anys 1994, 1995 i 1996

	1994	1995	1996
Rebutjats	271.909	173.988	144.090
Retornats	18.170	19.353	27.104

Font: Comissaria General d'Estrangeria i Documentació de la DGP (Madrid, 1997)

En el mateix període van ser expulsats, perquè es trobaven en una situació irregular en el territori espanyol, una mica més de quatre mil vuit-centes persones, de les quals el 28 % eren de nacionalitat marroquina.

Figura 6. Estrangers expulsats durant els anys 1994, 1995 i 1996

1994	1995	1996
4.154	4.875	4.837

78

Però, quants ciutadans d'altres Estats viuen realment a Espanya? O, plantejat d'una altra manera, quants estrangers es troben de manera irregular en territori espanyol?

Hi ha diversos fòrums que han tingut la temptació d'aventurar xifres. No obstant això, permeteu-me ser rigorós i que m'abstingui de facilitar una dada que és impossible de quantificar i que, si ho féssim, seria per mitjà d'una extrapolació que probablement generaria una quantificació incerta.

Tanmateix, aquesta xifra de persones en situació irregular és la que en més gran manera preocupa la policia, no només per la raó òbvia que és necessària la seva regulació sinó perquè, en desconèixer la seva existència, difícilment se'ls pot incloure en programes de protecció dels seus drets i de la seva seguretat.

Precisament per fer aflorar aquest fenomen de la immigració il·legal, el Ministeri de l'Interior ha anat posant en marxa campanyes orientades a resoldre aquesta situació.

En els darrers anys aquests processos de regularització s'han repetit periòdicament, amb resultats força satisfactoris.

Així, el 1991, any en què es va iniciar la campanya, es van resoldre favorablement més de cent vuit mil sol·licituds presentades per ciutadans en situació irregular.

Processos semblants s'han anat desenvolupant en altres Estats de la Unió Europea, com Bèlgica, França, Holanda i Portugal, en els quals el nombre d'estrangers en situació irregular, a més de ser desconegut, és també preocupant.

Està clar, doncs, que el nombre d'estrangers que accedeixen a Espanya impulsats per la perspectiva de trobar una feina, incrementa cada any. Aquesta aflluència de persones procedents dels més dispars racons del món, dibuixen un nou horitzó en la tendència a la multiculturalitat de l'Estat espanyol, amb el matís que les noves cultures que penetren a Espanya mantenen, inicialment, un desequilibri clar respecte de les autòctones.

Encara que aquests contingents humans formin uns grups units per l'afinitat cultural o al voltant de sectors laborals concrets, com l'agricultura o la ramaderia (40 %), el servei domèstic (35 %), la construcció (5 %) o altres serveis (20 %), en realitat estan aïllats, envoltats de persones que, segons el lloc

on aquests grups s'assentin, tindran una o altra cultura dominant i, fins i tot, una altra llengua a més del castellà.

Crec que està clar que ens trobem en un context d'arrelament progressiu de diverses cultures, unes d'autòctones i unes altres de sobrevingudes.

Però, en quin sentit pot afectar aquest fenomen la funció policial?

Espanya, com la resta dels Estats, està abocada a comprometre's amb un projecte de societat pluricultural, multiètnica, i ha de procurar la igualtat de drets per a tothom.

Per això, la Policia d'aquest Estat, com un vessant des del qual es vetlla pel respecte ple i igualitari d'aquests drets, es preocupa per la incidència que sobre determinats grups d'immigrants, generalment els més desafavorits, comencen a tenir algunes actituds intolerants, localitzades en sectors molt específics de l'estructura social, molt probablement per un enteniment erroni del que és la col·lectivitat i amb una tendència a homogeneïtzar els pluralismes.

La conseqüència més immediata és la intransigència i la discriminació d'aquells que no comparteixen els senyals d'identitat majoritaris.

De la intransigència i la intolerància al sorgiment descontrolat d'actituds racistes i xenòfobes i d'accions violentes, hi ha un pas molt curt. I aquestes accions violentes fetes contra persones «diferents» constitueixen un dels atemptats més greus contra els drets i les llibertats dels altres.

Per molts, el 1992 es recordarà no solament perquè va ser l'any en què es van celebrar uns esdeveniments de transcendència mundial, sinó per un fet molt més localitzat, situat a l'antitesi d'allò que pot ser l'orgull d'un Estat. El novembre d'aquell any moria assassinada per un grup radical Lucrècia Pérez Martos, una dominicana que havia entrat a Espanya de manera irregular feia una mica més d'un mes.

Aquesta mort va servir de revulsiu per a la societat espanyola fins al punt que el Congrés dels Diputats va aprovar un text institucional contra el racisme i la xenofòbia.

La policia, després de detenir els autors d'aquest fet, no va trobar indicis de l'existència de cap campanya de caràcter xenòfob i va concloure que es tractava d'un acte puntual fet per individus radicals, d'ideologia *ultra*, contagiats pels seus homònims d'altres països europeus, com Alemanya, on en un any es van comptabilitzar prop de dos mil actes de violència d'aquest tipus i dels quals van resultar setze morts; o Gran Bretanya, on van haver-hi diverses morts per les mateixes raons, o també França, on van perdre la vida dotze persones en a penes deu anys.

Potser perquè aquesta primera mort, malgrat la ferma reacció de la societat espanyola, va enardir els ànims d'altres grups radicals, al cap de poc temps uns «caps rapats» van agredir i matar un immigrant marroquí.

Sense arribar a les conseqüències dels casos anteriors, aquests no van ser els únics ni els últims successos d'aquesta mena que han passat a l'Estat espanyol, protagonitzats per grups violents i marginals (*neonazis, mods, skin heads*, etc.).

79

Figura 7. Fets de caràcter racista coneguts a l'Estat espanyol durant l'any 1996

Tipus d'acció	Nombre de fets	Autors coneguts
Homicidis	0	
Atacs:		
- amb explosiu	4	
- amb incendi	2	
Lesions	20	<i>Skin heads</i> , en onze casos de lesions
Amenaces	9	
Pintades	6	
Rebuigs	12	
Danys	1	
Robatori	1	
Altres tipus	3	
Total	58	

Font: Comissaria General d'Informació de la DGP (Madrid, 1997)

80

No obstant això, i malgrat els fets narrats més amunt que evidencien el sorgiment de brots de racisme i xenofòbia, es tracta de comportaments protagonitzats per grups minoritaris sense cap o escassa connexió entre ells, i, el que és més important, sense la constància d'un lideratge que dirigeixi i planifiqui les seves accions.

Tanmateix, la policia està adoptant mesures per a la prevenció i la repressió d'aquests tipus d'actituds, amb una atenció especial a les anomenades «tribus urbanes», l'activitat de les quals ha augmentat sensiblement i dirigeixen les seves accions no solament als immigrants sinó a espanyols amb alguna peculiaritat que els diferencia.

4. LA FORMACIÓ

Amb aquesta preocupació, l'any 1992 la Secretaria d'Estat per a la Seguretat va difondre una Instrucció a les forces i els cossos de seguretat de l'Estat sobre l'actuació policial davant de conductes de menors i grups radicals, en la qual —després de fer l'observació que hi ha un increment de l'activitat, fins i tot violenta, de certs grups radicals, encara que no es pugui parlar de consolidació de moviments socials que els donguin suport, ni d'estructures ni jerarquies, per bé que podrien ser l'embrió de futures organitzacions de caràcter radical i violent orientades a la pràctica d'activitats racistes o xenòfobes— es disposa augmentar la tasca informativa sobre aquests grups i l'actuació repressiva quan les circumstàncies ho aconsellin.

81

Aquesta Instrucció indica, concretament, que «s'ha d'intensificar el treball d'informació general sobre els grups de caràcter radical o violent com ara els *punkies*, els *heavies* i, especialment, els *skin heads* o «caps rapats», la ideologia *ultra* dels quals i d'odi o hostilitat cap a determinades ètnies o grups d'estrangers, es tradueix en incidents habituals i alteracions de la pau ciutadana a nombrosos llocs de la geografia espanyola...». I afegeix que «quan es produeixin activitats de caràcter il·legal per part d'aquells, l'actuació policial s'ha de fer amb tot el rigor que permeti la normativa vigent, i impedir que els desordres o aldarulls alterin la pacífica convivència ciutadana».

Simultàniament, i no solament a l'Estat espanyol sinó a la resta dels Estats de la Unió Europea, s'impulsen actuacions concretes sobre la formació que s'imparteix a les policies respectives, a fi de sensibilitzar aquests col·lectius sobre aquest fenomen tan complex, facilitar-los el seu coneixement aprofundit i mostrar-los les pautes que han de seguir en les actuacions que es derivin de conductes delictives lligades a actes racistes o xenòfobs.

La sensibilització en matèria d'antidiscriminació s'estén a tot el col·lectiu policial i no solament als membres de nou ingrés, mitjançant la inclusió de mòduls formatius en els processos d'actualització i formació permanent, incidint sobretot en els formadors policials per la seva capacitat d'influir positivament en la consolidació d'unes pautes de comportament professional, tant en les noves generacions policials com en els professionals més experimentats.

En aquests processos formatius es mostra als integrants del col·lectiu policial la dificultat que comporta la convivència entre les societats minoritàries i la resta de la societat, que fa que aquelles es pleguin sobre si mateixes. Se'ls fa veure també la necessitat d'evitar que sobre aquestes persones recaigui sistemàticament no la presumpció d'innocència que els assisteix sinó la presumpció delictiva que converteix les minories en un terreny sobre el qual s'aboquen els prejudicis, les xacres socials, les sospites, l'ira, la violència i la desraó humana.

Les claus de la formació policial en aquesta matèria s'han de trobar en la consideració del fenomen com el resultat de la convergència de molts factors que interaccionen i que generen accions violentes, factors que la policia ha de conèixer i aïllar. També s'han de conèixer els elements que en un moment i un lloc determinats poden fer sorgir accions racistes i xenòfobes.

Els processos de formació en la lluita contra el racisme i la xenofòbia s'estructuren al voltant de diverses estratègies, amb les quals es pretén:

- sensibilitzar els membres del col·lectiu policial contra el racisme i la xenofòbia o qualsevol altre tipus d'acte d'intolerància;
- formar adequadament els integrants de la policia sobre el coneixement del problema i els seus resultats violents i agressius contra els drets de les persones i, especialment, la seva dignitat, llibertat, integritat física i, fins i tot, la seva vida;
- dotar el personal policial d'un ampli coneixement sobre les formes d'actuar dels grups violents d'aquesta tipologia, les seves identitats ideològiques i el seu nivell de perillositat;

- especialitzar equips policials en la captació d'informació, la investigació, el control i la desarticulació d'aquests grups;
- formar els membres de la policia sobre els mètodes de tractament de les víctimes i els perjudicats d'aquests fenòmens, i així reafirmar la seva confiança en les institucions que, com la policia, es dediquen a la seva defensa.

Atès que els integrants del col·lectiu policial han de ser receptius a les inquietuds de la societat, han de percebre la veritable transcendència d'aquests fenòmens d'intolerància, racisme i xenofòbia, contra els quals el millor tractament és l'adopció de destreses i valors que permetin enfrontar-s'hi i controlar-los.

Els valors no són solament per garantir l'adequada reacció contra aquests fenòmens sinó també per impedir que en la institució policial penetri qualsevol forma d'intolerància, ja que pensem que el fonament de tot servei públic, i evidentment del policia, es troba en la convicció personal d'actuar d'una manera adequada als fins generals de la societat o, dit d'una altra manera, com la societat exigeix.

Per això, en els processos formatius, els membres d'aquest col·lectiu adquireixen uns components ètics amb els quals es pretén conformar un estil d'actuació, tant personal com en la seva qualitat de policies, d'acord amb els principis de la Declaració Universal dels Drets Humans, la Constitució espanyola i altres normes específiques.

En aquests processos s'incideix a potenciar el compromís social de la policia i, per això, se'ls educa en el respecte, la solidaritat i la responsabilitat i se'ls transmet la noció elemental que totes les formes de racisme signifiquen un retrocés en l'evolució de les societats.

Als aspectes formatius anteriors se suma, en primer terme, l'estudi de les lleis vigents que configuren el marc de la lluita jurídica contra la discriminació, no solament les espanyoles sinó també les que integren els instruments internacionals ratificats per Espanya. En segon terme, s'hi tracten els aspectes netament operatius, globalment adreçats a la prevenció i la repressió del fenomen racista i xenòfob i, particularment, a capacitar per:

- la realització d'anàlisis actualitzades de la incidència d'aquests fenòmens en els nuclis on es produeixen;
- l'aprofitament de la informació facilitada espontàniament pels ciutadans, relativa a aquests fenòmens;
- l'elaboració de cartografia de zones de concurrència de minories, víctimes potencials d'aquests actes;
- la determinació del *modus operandi* dels grups o les persones violentes, amb l'objectiu d'elaborar plans de prevenció i repressió.

La formació policial s'encamina a incidir en les actituds i aptituds que es consideren idònies per al tractament d'aquests fenòmens, i en les tècniques operatives necessàries per aconseguir l'eficàcia adequada:

- el procediment d'actuació amb les víctimes d'aquestes accions;
- l'aplicació de tècniques de control i vigilància dels llocs o zones més susceptibles de produir-se aquests fets;
- el control dels llocs de reunió i actuació de grups racistes o xenòfobs;
- el coneixement i el control dels seus líders, reals o potencials;
- i, a l'últim, la intervenció policial concreta quan es generin aquests fenòmens.

Així doncs, l'educació multicultural s'estructura, dins del model de la formació policial, sobre tres pilars bàsics que, en síntesi, serien els següents:

- impulsar valors com la igualtat i el respecte
- incidir tant en la formació de base com en la permanent
- afavorir uns hàbits de conducta professional d'acord amb la realitat social

5. CONCLUSIÓ

De tot el que he dit fins ara es pot concloure que, efectivament, l'Estat espanyol és un Estat multicultural, en el qual conviuen la pròpia diversitat amb la que progressivament van conformant persones que arriben d'altres països i s'assenten en el nostre territori amb l'ànim de satisfer necessitats primàries.

Sobre aquests últims col·lectius comencen a haver-hi accions discriminatòries, en alguns casos violentes i amb un marcat matís racista i xenòfob, que alerten la societat espanyola i posen en funcionament l'entrellat de la maquinària policial, col·lectiu que, alhora, està integrat per una diversitat que afronta el compromís de protegir els drets de tots els ciutadans, lluitar contra la intolerància i afavorir la convivència dels diferents sectors socials i el respecte a les minories i als seus trets culturals.

Per tal d'assolir la màxima efectivitat en aquesta funció, s'estan impulsant plans d'actuació formativa a fi, en primer lloc, de desenvolupar entre els integrants policials la percepció de la transcendència del fenomen de la intolerància, per dotar-los, en segon terme, dels coneixements adequats per enfrontar-s'hi amb les garanties d'eficàcia que la societat reclama.

El Cos Nacional de Policia és responsable del control de les fronteres i, per això, de les persones que hi circulen, però també de vetllar perquè, un cop es troben en territori espanyol, gaudeixin de la plenitud de drets que, d'acord amb les lleis nacionals i internacionals, els assisteixen, com el dret que es respectin les seves peculiaritats, les seves «diferències».

Per això, igual com per al control de fronteres l'estructura policial disposa de personal especialitzat, també per al seguiment i, si escau, la repressió de grups violents susceptibles d'actuar contra els col·lectius d'immigrants, funcionen equips específics la funció dels quals és acarar qualsevol actitud que posi en perill l'estabilitat social, que vulneri els drets fonamentals dels espanyols i dels qui, encara que no en siguin, resideixen en aquest Estat.